

kommun@finspång.se

Finspångs kommun
Bergslagsvägen 13-15
612 80 Finspång

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Viggestorpsskolan F-6
i Finspångs kommun

2017-06-26

2 (15)

Dnr 40-2015:7404

Uppföljning av tillsyn i Viggestorpsskolan F-6

Skolinspektionen genomförde efter ett flertal signaler under hösten 2015 en tillsyn i Viggestorpsskolan F-6, Finspångs kommun. Skolinspektionen konstaterade i beslut den 16 december 2015 att det fanns ett flertal brister i verksamheten och Finspångs kommun förelades att vidta åtgärder för att avhjälpa brister inom områdena trygghet och studiero, åtgärder mot kränkande behandling samt extra anpassningar och särskilt stöd. Efter att ha följt upp kommunens redovisade åtgärder för att avhjälpa bristerna konstaterade Skolinspektionen i beslut den 23 juni 2016 att inte samtliga brister i beslutet från december 2015 avhjälpes. Finspångs kommun förelades därför på nytt att avhjälpa brister inom samma områden. Skolinspektionen följde återigen upp kommunens redovisade åtgärder och konstaterade i beslut den 1 mars 2017 att brister som konstaterats i december 2015 alltjämt kvarstod samt att en brist som påtalades i beslutet den 16 december 2015, men som bedömdes åtgärdad i beslutet den 23 juni 2016, nu åter förelåg. Finspångs kommun förelades därvid vid vite att avhjälpa samtliga konstaterade brister.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som förelåg enligt uppföljningsbeslutet den 1 mars 2017. Finspångs kommun inkom den 11 maj 2017 med en redovisning av vidtagna åtgärder. Skolinspektionen har som en del av uppföljningen genomfört besök i Viggestorpsskolan under perioden den 16 maj till den 18 maj 2017. Intervjuer med representanter för huvudmannen, tillförordnad rektor tillika kurator (nedan rektorn) samt representanter för lärare, elevhälsa, elevcoacher och elever har genomförts. Under uppföljningsbesöket genomfördes även observationer i samtliga klasser i årskurs 4 till 6 samt en elevenkät med samtliga närvarande elever i årskurs 4 till 6.

Sammanfattning av brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu inte åtgärdade.

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

| Arbetsområde | Typ av ingripande | Senaste datum för redovisning |
|---|-----------------------|-------------------------------|
| Trygghet och studiero | | |
| Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. | Föreläggande vid vite | 2017-10-31 |
| Åtgärder mot kränkande behandling | | |
| Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet | Föreläggande vid | 2017-10-31 |

2017-06-26

3 (15)

Dnr 40-2015:7404

| | | | |
|--------------------------------------|--|-----------------------|------------|
| | bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. | vite | |
| | Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. | Föreläggande vid vite | 2017-10-31 |
| | Rektorn ska se till att all personal vid skolenheten anmäler alla uppgifter om kränkande behandling. | Föreläggande vid vite | 2017-10-31 |
| Extra anpassningar och särskilt stöd | | | |
| | Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. | Föreläggande vid vite | 2017-10-31 |

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa samtliga brister.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Finspångs kommun att vid vite av 1 000 000 kronor senast den 31 oktober 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Finspångs kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Trygghet och studiero

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan även avhjälpas på annat sätt.

2017-06-26

4 (15)

Dnr 40-2015:7404

- Säkerställa att personalen på Viggestorpskolan får en samsyn kring frågor som rör trygghet och studiero samt normer och värden.
- Säkerställa att ändamålsenliga åtgärder vidtas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I detta arbete ingår att regelbundet kartlägga och analysera elevernas studiemiljö med utgångspunkt från skollag och läroplan samt utifrån kartläggningen prioritera vilka åtgärder som ska genomföras i varje klass och/eller elevgrupp där tryggheten och studieron inte är tillfredställande.
- Se till att de planerade åtgärderna genomförs.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer alltså att inte alla elever på Viggestorpskolan tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Fortfarande är det bristande studiero i vissa klasser och på vissa lektioner går det inte att bedriva undervisning på grund av detta. Exempelvis har det framkommit att elever pratar högt och rakt ut, svär, går omkring utan att undervisningen motiverar det, lämnar klassrummet och skriker åt varandra på vissa lektioner. Det faktum att många elever vid Viggestorpskolan inte får det särskilda stöd de är i behov av försvårar möjligheten att skapa en miljö som präglas av studiero.

Även om intervjuade elever anser att de känner trygghet i skolan och i klassen framgår av intervjuer med rektorn och övriga personalgrupper att otrygghet är ett stort problem på skolenheten. Exempelvis finns det elever som är mycket för sig själva och att de känner otrygghet i sina klasser. Dessutom framkommer av incidentrapporter från våren 2017 att hot och våld är förekommande samt att det förekommer kränkningar. Det saknas fortfarande en samsyn i personalgruppen kring trygghet och studiero samt normer och värden. All personal arbetar inte utifrån de principer och strukturer som är framtagna på skolan gällande trygghet och studiero och det finns inte heller ett gemensamt förhållningssätt kring bemötande av elever. Dessutom visar Skolinspektionens enkäter som genomfördes vid besöket att 60 procent av eleverna upplever en bristande studiero och att 40 procent av dem inte upplever att de är trygga i skolan.

Vidare kan Skolinspektionen konstatera att de åtgärder som är beskrivna i huvudmannens redogörelse lett till vissa förbättringar men att åtgärderna trots kartläggningar inte anpassats till de specifika behov som finns på skolenheten, vilket har medfört att den dagliga verksamheten fortfarande inte tillförsäkrar eleverna trygghet och studiero. Mot bakgrund av att huvudmannen har förelagts att åtgärda samma brister vid flera tillfällen tidigare, är det särskilt anmärkningsvärt att huvudmannen inte följt upp att adekvata åtgärder har satts in i varje elevgrupp där behov finns, att de gett avsedd effekt samt att huvudmannen försäkrat sig om att bristerna åtgärdats.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 319–320) till skollagen betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskap-

2017-06-26

5 (15)

Dnr 40-2015:7404

er och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Vidare framgår att det är skolans, ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet.

Skolinspektionens utredning

I beslut den 16 december 2015 bedömde Skolinspektionen att eleverna på skolenheten inte tillförsäkrades en studiemiljö som präglades av trygghet och studiero. I uppföljningsbeslut den 23 juni 2016 bedömde Skolinspektionen att bristen inte avhjälpes. I uppföljningsbeslut den 1 mars 2017 bedömde Skolinspektionen på nytt att bristen inte avhjälpes.

Studiero

Huvudmannens redovisade åtgärder

Av huvudmannens skriftliga redogörelse framgår bland annat att Viggetorpsskolans kurator och arbetsterapeut under vårterminen 2017 genomfört en kartläggning genom samtal med fokusgrupper i samtliga klasser på skolan. Kartläggningen visar att det inte är studiero i alla klasser. Av redogörelsen framgår vidare att rektorn och personal diskuterat skolans organisation och att ny personal rekryterats. Sedan april 2017 har samtliga klasser i årskurserna 4 till 6 en klasslärare med specifikt ansvar för klassen. Huvudmannen uppger att en första uppföljning har visat positiva effekter av det nya så kallat klasslärarsystemet men markanta förbättringar har inte kunnat konstateras.

Huvudmannen redogör även för resultatet från skolans senaste elevenkät (april 2017) som visar att andelen elever som upplever arbetsro har ökat från 49 procent 2016 till 55 procent 2017.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Av intervjuer med rektorn, samtliga intervjuade personalgrupper samt elever framgår att det är bristande studiero i flera klasser och att det finns elever som har stora behov av stöd i olika situationer. Framförallt gäller problemen årskurserna 4 och 6.

Elevcoacherna beskriver situationen på skolan som kaotisk. Representanter för elevhälsan uppger att det generellt är lugnare kring eleverna nu men att oron i årskurs 4 har ökat. Lärare beskriver att eleverna i årskurs 4 till 6 betar sig respektlöst och ger som exempel att elever ligger i korridoren och sparkar i väggen under lektionstid och uttryckligen sagt att de vill störa lektionen som pågår på andra sidan väggen. Av elevintervjuer framgår att studieron har förbättrats i vissa grupper men att det fortfarande förekommer att elever stör under lektionerna. Några elever uppger att de har studiero.

Rektorn uppger att samtalen med fokusgrupper visat i vilka grupper problemen med arbetsro är störst. Situationen är svårast i årskurs 4. När det gäller resultatet från den

2017-06-26

6 (15)

Dnr 40-2015:7404

senaste elevenkäten uppger rektorn att den genomfördes innan omorganisationen till klasslärarsystem var implementerad och att situationen i framförallt årskurs 5 har förbättrats sedan dess. Enligt rektorn visade samtalen i fokusgrupper vidare att det finns elever som stör i årskurs 6 genom att exempelvis prata högt med varandra och fråga saker rakt ut under genomgångar.

Rektorn uppger att diskussioner kring förändring av undervisningens struktur och planering pågår i arbetslagen men känner inte till hur långt arbetet kommit. Vidare uppger rektorn att det är problem med lektionsstrukturen framförallt i de klasser som har obehöriga lärare. Mycket lektionstid går också åt till att reda ut bråk som uppstår på rasterna.

Av intervjuer med representanter för huvudmannen, rektorn, lärare och elevcoacher framgår att det inte finns någon samsyn kring regler och värdegrundsfrågor hos personalen. Representanter för huvudmannen uppger att de inte vet vilka åtgärder som vidtagits för att skapa samsyn. Rektorn uppger att insatser inte gjorts för personalen som helhet, utan bara för vissa grupper. Enligt intervjuade lärare och elevcoacher finns ingen gemensam syn på regler, bemötande och rutiner. Lärarna uppger att det värdegrundsarbete som genomförts inom personalgruppen inte har varit samlat utan skett lite då och då, vilket de menar blir problematiskt när personalomsättningen är stor. Lärarna uppger vidare att arbetet behöver följas upp samt att personal framfört önskemål om att arbeta med värdegrund på en studiedag under vårterminen 2017, vilket den dåvarande rektorn avfärdat.

Under några av de av Skolinspektionen observerade lektionerna var det god studiero. Under flera lektioner var det dock hög ljudnivå då elever pratade högt och rakt ut, skrek och svor. Ljud från fingersnurror förekom under observationerna och flera elever upplevde detta som störande. Ljuden upphörde inte trots upprepade tillsägelser från lärare. Även ljud från stolar och bänkar som omotiverat flyttats och välts förekom. Vidare förekom att elever rörde sig runt i klassrummen utan att undervisningen motiverade detta och att elever gick in och ut ur klassrummen. Tidigare nämnda sparkar i väggar och skrik från kapprum och korridorer störde vissa lektioner.

Av Skolinspektionens enkäter som genomfördes med samtliga vid uppföljningsbesöket närvarande elever i årskurs 4 till 6 (97 elever) framkom att andelen elever som upplever att de kan arbeta utan att bli störda uppgår till 41 procent (dec. 2016 – 42 procent) och att andelen elever som upplever att de följer de ordningsregler som finns på skolenheten uppgår till 65 procent (dec. 2016 – 83 procent). Av enkäten framkom också att andelen elever som upplever att lärarna ser till att de ordningsregler som finns på Viggestorpsskolan följs uppgår till 51 procent (dec. 2016 – 54 procent).

Trygghet

Huvudmannens redovisade åtgärder

De samtal med fokusgrupper som genomförts visar att känslan av trygghet är låg i vissa klasser och att tidigare system med ämnesansvariga lärare identifierats som ett av skälen till bristande trygghet. Vidare framgår av redogörelsen att omorganisering och rekrytering av personal genomförts för att åtgärda detta. Liksom beträffande studiero uppger representanter för huvudmannen gällande trygghet att en första uppföljning har visat positiva effekter men att markanta förbättringar inte har kunnat konstateras.

2017-06-26

7 (15)

Dnr 40-2015:7404

Huvudmannen redogör även för resultaten av den årliga elevenkäten (april 2017) som bland annat visar att 77 procent av eleverna i årskurserna 3–6 på Viggetorpsskolan känner sig trygga i skolan, jämfört med 72 procent 2016. Av eleverna i årskurs 5 upplever 66 procent att de helt eller till stor del är trygga i skolan.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Av intervjuer med rektorn och samtliga personalgrupper framgår att otrygghet är ett problem på skolan, framförallt i vissa klasser. Rektorn och representanter för elevhälsan uppger att problemen med otrygghet är störst i årskurs 4. Såväl rektorn som elevcoacher beskriver att det finns elever som känner sig utanför och ensamma och att de känner en otrygghet i sin klass. Enligt de sociogram som elevcoacherna genomfört handlar det om ungefär en eller två elever i varje klass.

Representanter för huvudmannen uppger att de ser vikten av ett ständigt pågående värdegrundsarbete där eleverna inkluderas, men att det inte genomförs på Viggetorpsskolan. De menar vidare att det till viss del sker i skolans arbete i åldersblandade grupper. Rektorn uppger att något övergripande arbete med bemötande och förhållningssätt inte genomförts. Elevcoacherna uppger att det är ålagt dem att genomföra främjande och förebyggande värdegrundsarbete men att de har svårt att hinna göra det. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att värdegrundsarbete genomförts som riktade insatser i vissa klasser. Lärare uppger att de genomfört värdegrunds dagar med årskurs 4 under vårterminen 2017. Några elever uppger i intervjuerna att de inte haft något värdegrundsarbete på senare tid medan några ger exempel på övningar som elevcoacher genomfört i deras klass.

Av intervjuer med representanter för huvudmannen, representanter för elevhälsan och elevcoacherna framgår att elevcoacherna har fått en arbetsbeskrivning för sitt uppdrag. Samtliga intervjuade personalgrupper uppger dock att arbetsbeskrivningen inte följs. Elevcoacherna tilldelas ofta med kort varsel andra uppdrag, exempelvis att vikariera för lärare och elevassistenter, vilket enligt lärarna gör undervisningen svårplanerad och enligt elevcoacherna skadar elevernas tillit till vuxna. Som exempel återger en elevcoach en incident som nyligen inträffat där en elev hotade en annan elev varpå elevcoachen blev tvungen att direkt lämna klassen hen arbetade i för att hjälpa till i den akuta situationen. Då uppstod istället problem i den grupp elevcoachen lämnade.

Av intervjuer med rektorn, representanter för elevhälsan och elevcoacher framgår att trygghetsgruppen som tidigare fanns numera är upplöst. Rektorn är den som nu utför trygghetsgruppens uppdrag gällande utredningar. Enligt rektorn ska trygghetsgruppen även arbeta förebyggande vilket hen menar inte fungerar nu när övriga i gruppen fått andra uppdrag eller slutat på skolan och inga nya personer har tillsatts. Vidare beskriver rektorn att det varje vecka kommer in i genomsnitt två anmälningar gällande kränkande behandling och av dem framgår att även hot och våld är vanligt förekommande.

Av Skolinspektionens enkäter som genomfördes med samtliga vid uppföljningsbesöket närvarande elever i årskurs 4 till 6 (97 elever) framkom att andelen elever som upplever att det finns elever på skolan som de är rädda för uppgår till 22 procent (dec. 2016 – 21 procent) och att andelen elever som upplever att det finns vuxna de är rädda för uppgår till 10 procent (dec. 2016 – 8 procent). Vidare framgår att andelen elever som upplever att de känner sig trygga i skolan uppgår till 60 procent (dec. 2016 – 68 procent).

2017-06-26

8 (15)

Dnr 40-2015:7404

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan uppfyller verksamheten fortfarande inte de krav gällande trygghet och studiero som följer av skollagen. Finspångs kommun föreläggs därför på nytt att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Utredningen visar att skolmiljön på Viggestorpsskolan fortfarande inte präglas av trygghet och studiero. Bristerna har förelegat på skolan sedan Skolinspektionen inledde den riktade tillsynen i november 2015 och är alljämt inte avhjälpta. Bristerna har därför funnits under en väldigt lång tid. Att verksamheten vid skolenheten garanterar eleverna trygghet och studiero är avgörande faktorer för elevernas möjlighet att nå utbildningens mål. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever (6 kap. 6 § skollagen).
- Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).
- Rektorn ska se till att all personal vid skolenheten anmäler alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn (6 kap. 10 § skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas på annat sätt.

- Säkerställa att det bedrivs ett målinriktat arbete vid skolan för att motverka kränkande behandling av barn och elever. I detta arbete ingår bland annat att

2017-06-26

9 (15)

Dnr 40-2015:7404

regelbundet kartlägga elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av kränkande behandling.

- Säkerställa att det finns konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet som utgår från aktuell kartläggning samt planera vilka insatser som ska genomföras för att nå målen och vem som ansvarar för respektive insats.
- Se till att de planerade insatserna genomförs.
- Se till att all personal vid skolenheten anmäler alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn och följer de rutiner som finns vid skolan.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. På skolan finns det elever som blir kränkta. Skolinspektionen konstaterar att trots att skolan har genomfört kartläggningar och identifierat problemområden har inte åtgärder vidtagits utifrån resultatet av skolans kartläggning. Vidare framgår att all personal på Viggestorpskolan inte anmäler alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn. Exempelvis anmäls inte alla händelser som sker vid enstaka tillfällen och personal uppger att de inte hinner anmäla alla incidenter som sker. Eftersom alla uppgifter om kränkande behandling inte når rektorn och huvudmannen kan huvudmannen inte ta det övergripande ansvar som skollagen kräver och inte heller rikta resurser där det behövs. Dessutom har framkommit att skolans trygghetsgrupp som har till uppgift att utreda anmälda kränkningar och att arbeta med förebyggande åtgärder inte längre existerar som grupp på skolan. Skolinspektionens sammantagna bedömning är därför att det arbete som bedrivs vid skolan för att motverka kränkande behandling inte är målinriktat. Dessutom visar Skolinspektionens enkäter som genomfördes vid besöket att över 60 procent av eleverna upplever att de vuxna inte tar tag i händelser när någon elev har varit elak mot en annan elev.

Eftersom det fortfarande finns brister i skolans arbete med att motverka kränkande behandling och huvudmannen vid flera tidigare tillfällen förelagts att åtgärda dessa brister, är det särskilt anmärkningsvärt att huvudmannen inte följt upp vilken effekt de vidtagna åtgärderna har gett och försäkrat sig om att bristerna åtgärdats.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår också att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, är skyldig att anmäla detta till rektorn.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) under avsnitt 2.1 Normer och värden framgår att läraren ska uppmärksamma och i samråd med öv-

2017-06-26

10 (15)

Dnr 40-2015:7404

rig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionens utredning

I beslut den 16 december 2015 bedömde Skolinspektionen att det förelåg brister avseende skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. I uppföljningsbeslut den 23 juni 2016 bedömde Skolinspektionen att bristerna inte avhjälpats. I uppföljningsbeslut den 1 mars 2017 bedömde Skolinspektionen på nytt att bristerna inte avhjälpats samt att en brist gällande anmälningsskyldighet för uppgifter om kränkande behandling, som tidigare bedömts avhjälpats, åter förelåg.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Av huvudmannens skriftliga redogörelse framgår bland annat att de tidigare nämnda samtalen med fokusgrupper ligger till grund även för kartläggningen av kränkande behandling på Viggestorpsskolan. Enligt redogörelsen har kartläggningen visat att situationer där kränkningar sker uppstår på raster och att ett fåtal elever står för ett stort antal kränkningar mot andra elever. Som åtgärder nämns exempelvis förtydligade uppdrag och rollbeskrivningar för elevcoacher, att rastarbetet strukturerats och att särskilda insatser riktats till specifika elever. Vidare framgår att de åtgärder som genomförts kring kränkande behandling sammanfaller med de som redovisas för trygghet och studiero, såsom organisering av undervisning och bemanning. Representanter för huvudmannen uppger vidare att all personal rapporterar kränkningar till rektorn som i sin tur alltid rapporterar dem vidare till huvudmannen. Antalet rapporterade incidenter av kränkningar från Viggestorpsskolan har enligt insänd redogörelse minskat sedan Skolinspektionens besök i december 2016.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Av samtliga intervjuer framgår att kränkningar förekommer på Viggestorpsskolan. Representanter för elevhälsan uppger att det förekommer mycket kränkningar särskilt i vissa grupper och lärare uppger att det förekommer kränkningar mellan elever. Av elevintervjuer framgår att kränkningar förekommer i olika utsträckning i olika grupper. Några elever uppger att de vuxna inte reagerar när elever använder kränkande ord och uttryck.

Rektorn uppger att kränkningar anmäls. Det är rektorn som tar emot anmälningarna och för dem vidare till utsedd person i barn- och utbildningsförvaltningen. Enligt rektorn sker som framkommit ovan i genomsnitt två anmälningar per vecka och de flesta handlar om kränkande behandling och övriga om hot om våld och diskriminering. Av intervjuer med rektorn och elevcoacher framgår att en värdering av vad som ska anmälas görs av personalen. Elevcoacherna beskriver att de måste prioritera de värsta händelserna och sådant som sker vid upprepade tillfällen eftersom tiden inte räcker till för att anmäla och utreda alla kränkningar. Enligt rektorn ska den personal som får kännedom om en kränkning göra en första utredning och beskrivning av händelsen, därefter anmäla till rektorn samt informera klasslärare och vårdnadshavare. Tidigare har trygghetsgruppen utrett ärenden om exempelvis kränkningar, men nu är det rektorn som gör det med hjälp av elevcoacher och klasslärare.

2017-06-26

11 (15)

Dnr 40-2015:7404

Representanter för huvudmannen uppger att fallen av kränkande behandling på Viggestorpskolan har minskat i antal sedan hösten 2016. Representanterna uppger vidare att de inte tar del av alla incidentrapporter som kommer till barn- och utbildningsförvaltningen utan bara dem som utreds vidare och åtgärdas. Av intervjun framgår också att fallen av kränkande behandling följs upp på skolan.

Som beskrivits tidigare i detta beslut framgår av intervjuer med representanter för huvudmannen och rektorn att något kontinuerligt, övergripande värdegrundsarbete inte genomförs vid Viggestorpskolan trots att skolan har identifierat utvecklingsområden genom en kartläggning. Elevcoacherna uppger att de inte har möjlighet att genomföra det främjande och förebyggande värdegrundsarbete de ålagt och trygghetsgruppen har upplösts vilket enligt rektorn lett till att trygghetsgruppens förebyggande arbete uteblivit (se beskrivning under området *Trygghet och studiero*).

Av Skolinspektionens enkäter som genomfördes med samtliga närvarande elever under uppföljningsbesöket i årskurs 4 till 6 (97 elever) framkom att andelen elever som upplever att de vuxna tar tag i händelser när någon elev har varit elak mot någon annan elev uppgår till 34 procent (dec. 2016 – 42 procent). Vidare framgår andelen elever som upplever att de vet vem på skolan de kan prata med om någon elev har varit elak mot någon annan elev uppgår till 70 procent (dec. 2016 – 73 procent).

Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök utreds tre ärenden gällande kränkande behandling vid Viggestorpskolan av Barn- och elevombudet.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan uppfyller verksamheten inte de krav som följer av skollagen. Finspångs kommun föreläggs därför på nytt att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister i skolenhetens målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. På Viggestorpskolan förekommer att elever kränker varandra. De åtgärder som huvudmannen har vidtagit för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling har inte varit tillräckliga. Vidare visar Skolinspektionens utredning att personal på skolenheten inte alltid anmäler uppgifter om kränkande behandling till rektorn. Detta får till följd att huvudmannen inte heller får kännedom om alla uppgifter om kränkande behandling. Huvudmannen kan därmed inte fullgöra sitt ansvar för att utreda alla uppgifter om kränkande behandling och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Samtliga brister konstaterades även i beslutet den 16 december 2015. Bristerna kan därmed inte anses vara av tillfällig art.

2017-06-26
12 (15)
Dnr 40-2015:7404

Ett fungerade arbete för att motverka kränkande behandling är en viktig faktor för elevernas möjligheter att nå utbildningens mål. Att skolan säkerställer en miljö fri från kränkningar är en förutsättning för att en skolmiljö ska präglas av trygghet. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas på annat sätt.

- Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn säkerställa att elever ges ett sådant stöd i den omfattning och på sådant sätt som tillgodoser elevens behov.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla elever vid Viggestorpsskolan som är i behov av särskilt stöd inte ges det i den omfattning och på det sätt som de har rätt till. Exempelvis vidtas inte alltid de åtgärder som finns beskrivna i åtgärdsprogrammen. De insatser som vidtas sätts ofta in sent i utbildningen och då framförallt i ämnena engelska, matematik och svenska. Dessutom har elevcoacher fått gå in i speciallärares roll och undervisat enskilda elever. Skolinspektionen kan även konstatera att det finns elever vid Viggestorpsskolan som är i behov av särskilt stöd där det saknas planering för hur undervisningen ska bedrivas.

Att elever inte ges det särskilda stöd de har rätt till påverkar även möjligheten att tillförsäkra alla elever en trygg och stimulerande studiemiljö. Mot bakgrund av de brister som finns inom trygghet och studiero är det än mer allvarligt att eleverna inte ges det särskilda stöd som utredningar visat att de är i behov av. Skolinspektionen kan konstatera att Viggestorpsskolan vidtagit vissa åtgärder gällande arbetet med särskilt stöd men bedömer att det trots dessa åtgärder kvarstår brister i verksamheten.

Eftersom arbetet med särskilt stöd fortfarande inte fungerar och mot bakgrund av att huvudmannen vid flera tidigare tillfällen har förelagts att åtgärda samma brist är det särskilt anmärkningsvärt att huvudmannen inte följt upp att insatta åtgärder gett effekt och försäkrat sig om att bristen avhjälpas.

2017-06-26

13 (15)

Dnr 40-2015:7404

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 320) till bestämmelsen i 5 kap. 3 § skollagen framgår att rektorns skyldighet att se till att elevers behov av stöd utreds och att stödåtgärder kommer till stånd för elever i behov av stöd är en del i arbetet med att skapa en trygg och stimulerande studiemiljö för alla elever.

Skolinspektionens utredning

I beslut den 16 december 2015 bedömde Skolinspektionen att det förelåg brister avseende särskilt stöd. I uppföljningsbeslut den 23 juni 2016 bedömde Skolinspektionen att bristerna inte i alla delar hade avhjälpats. I uppföljningsbeslut den 1 mars 2017 bedömde Skolinspektionen på nytt att den återstående bristen inte avhjälpats.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Av huvudmannens skriftliga redogörelse framgår bland annat att en kartläggning visat på bristande kommunikation mellan olika personalgrupper samt att tillgång till personal som kunnat genomföra utredningar och genomföra åtgärder saknats. Som åtgärder nämner huvudmannen att en speciallärare och en arbetsterapeut anställts under hösten 2016. Huvudmannen uppger vidare att införandet av klasslärarskap skapat bättre förutsättningar för att särskilt stöd ska kunna genomföras.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Av intervjuer med rektorn, representanter för elevhälsan och lärare framgår att inte alla elever får det särskilda stöd de behöver. Representanter för elevhälsan uppger att de elever som har åtgärdsprogram får särskilt stöd men att det inte alltid är rätt åtgärder som vidtas och inte alltid i tillräcklig omfattning. Som exempel nämner de att åtgärdsprogrammen begränsas till att omfatta ämnena svenska, matematik och engelska.

Representanter för elevhälsan uppger vidare att det förekommer att planerade stödinsatser uteblir eftersom specialpedagog och speciallärare med kort varsel kan behöva vikariera för lärare eller utföra andra arbetsuppgifter som observationer och kartläggningar. Även lärare uppger att alla planerade stödinsatser inte genomförs på grund av att tiden inte räcker till för speciallärare och specialpedagog. Det blir mycket "paniklösningar" där sådant som utlovas i åtgärdsprogram inte genomförs och att eleverna inte får det särskilda stöd de har rätt till menar lärarna. Lärarna uppger vidare att stödåtgärder ofta sätts in sent och att många elever fått det först i årskurs 6 trots att ett behov funnits redan i tidigare årskurser.

Av intervju med rektorn och elevhälsan framgår att det finns elever som inte deltar i undervisningen och för vilka det saknas fungerande lösningar och planering för vidare arbete att ge särskilt stöd. Det finns också elever som får undervisning och ges särskilt stöd enskilt och i mindre grupper av elevcoacher och elevassistenter. Även för dessa saknas planering i flera fall, enligt representanter för elevhälsan. Rektorn uppger vidare att centrala elevhälsan varit involverade i flera elevärenden men att psykologen där inte heller funnit några lösningar för utformning av stöd till aktuella elever.

2017-06-26

14 (15)

Dnr 40-2015:7404

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan uppfyller verksamheten fortfarande inte de krav som anges i skollagen. Finspångs kommun föreläggs därför på nytt att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Utredningen visar att alla elever på Viggestorpsskolan som är i behov av särskilt stöd inte får det på det sätt och i den omfattning som de behöver. Andra elever saknar helt särskilt stöd trots att de är i behov av det. Ett fungerande arbete med särskilt stöd som motsvarar elevernas behov är avgörande för deras möjligheter att nå kunskapskraven. Adekvata stödåtgärder är även en viktig faktor för att skapa en studiemiljö som är trygg och stimulerande för alla elever. Bristen inom arbetet med särskilt stöd har förelagat sedan Skolinspektionen inledde tillsynen i november 2015 och kan därmed inte anses vara av tillfällig art. Mot bakgrund av den tid som har förflutit sedan bristen först konstaterades samt då bristen även anses påverka tryggheten och studieron vid skolan, bedömer Skolinspektionen att bristen är sådan att den allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschef Maria Sundkvist, avdelningsjurist Sofia Lindstrand, enhetschef Allan Westerdahl och jurist Matilda Björklingson deltagit. Undervisningsråd Gun Bystedt-Nordqvist har varit föredragande.

Tommy Lagergren
Biträdande generaldirektör

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor:

Bilaga 1 överklagande hänvisning

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 330, 582 23 Linköping, via mail till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller lämna till Skolinspektionen, Storgatan 33, Linköping.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.